

bevorderd worden door samen te schrijven, gebeuren niet alleen inhoudelijk maar ook vormelijk.

In de projecten is wel degelijk een lezerspubliek aanwezig. De cursisten kunnen elkaars teksten lezen, omdat ze in een krantje verschijnen. Om het lezerspubliek nog uit te breiden worden die krantjes ook naar andere projecten gestuurd. Bovendien kan men als men met een computer werkt samen met andere projecten een krantje schrijven door diskettes uit te wisselen. De cursisten worden op die manier gestimuleerd om op teksten te reageren en ze aan te vullen.

De bedoeling van het schrijfonderwijs in deze RVA-projecten bestaat erin de cursisten een grotere beheersing van de geschreven taal bij te brengen door te werken aan hun communicatieve taalvaardigheid. Via expressief schrijven leert men ze hun bewustzijnsinhouden te structureren en daardoor naar buiten toe een identiteit te verwerven. Het functionele karakter blijkt hieruit dat men van bij het begin met teksten werkt die bedoeld zijn voor een lezer.

Vervolgens wil men hen een hulpmiddel bieden bij het studeren. Schrijven heeft immers een sterk conceptualiserende functie; het is een uitstekend middel tot verduidelijking en tot het verwerven van klare inzichten. Door mondelinge interactie, het raadplegen van bronnen, het becommentariëren en structureren van inhouden, kan men zich de leerstof beter eigen maken. Voor de leraar is zo'n tekst bovendien een controlemiddel om na te gaan of de stof begrepen is. Een derde functie bestaat in het verhogen van de leesvaardigheid. Doordat de cursisten leren schrijven als lezers en lezen als schrijvers, worden ze beter vertrouwd met het procesmatige van schrijven en leren ze oog krijgen voor de wijze waarop schrijvers hun boodschap vorm geven.

Schrijven wordt in deze projecten dus niet gezien als een doel maar als een middel om te leren leren en lezen. Door te schrijven wordt de communicatievaardigheid op een algemener niveau gebracht. De tekstverwerker biedt niet alleen een visuele ondersteuning van de inhoudelijke aspecten van een tekst maar draagt ook bij tot een produktgerichtheid. Dat geeft aanleiding tot een grotere taalzorg en een betere afwerking. Men wordt gevoeliger voor taal zonder aan echte taalbeschouwing te doen.

We gingen eens een kijkje nemen in het Gentse project en praatten er met Peter Du Chau, één van de begeleiders, en met een paar cursisten.

Als we binnenkomen, zitten twee cursisten aan de tekstverwerker.

Peter Du Chau : Ze werken aan een tekst rond racisme en vooroordelen, omdat ze dat probleem vaak aan den lijve hebben ondervonden. Eén van hen is een halfbloed, de andere

een verstoteling ... twee marginalen dus.

VONK : *Hoe krijg je die mensen zo ver dat ze zich schriftelijk gaan uiten en dan nog met een tekstverwerker die ze eerst technisch onder de knie moeten krijgen ?*

Peter Du Chau : De eerste keer dat ze hier binnenkomen, laat ik ze hun naam intikken. Zo zie ik meteen wie er gevoelig voor is en wie niet. Onze taak bestaat er verder in hen te stimuleren ; ze worden niet verplicht te schrijven. De meest gemotiveerden komen het eerst vragen : 'Leg mij die tekstverwerker ne keer uit !'. Er zijn er echter ook die nooit komen.

Tijdens een vorige sessie hadden we een zigeuner die weigerde ermee te werken. Op zekere dag vroeg de baas van de dancing die hij frekwenteerde of hij es geen mooie uitnodiging kon maken voor een TD. Hij had er waarschijnlijk over opgeschept dat hij met een tekstverwerker kon omgaan. Maar de uitnodiging kwam er, na heel wat gezwoeg, en ... ze mocht gezien worden !

Ik bedoel maar dat je hen zeker niet mag dwingen, wel blijven stimuleren.

Bij deze groep cursisten hadden we het geluk - bij wijze van spreken - uit de mond van een manager te vernemen dat een sollicitatiebrief met dt-fout vertikaal geklasseerd werd. Ze waren op slag gemotiveerd !

VONK : *Waarover schrijven ze dan ? Geef je hun onderwerpen op of stellen ze die zelf voor ?*

Peter Du Chau : Tijdens een vorige sessie gaven we zelf opdrachten b.v. een verslag van een bedrijfsbezoek. De ervaring heeft ons geleerd dat die verslagen meestal beperkt bleven tot het klakkeloos overnemen van informatie die ze gekregen hadden, zonder de minste persoonlijke inbreng. Daarom zijn we nu overgeschakeld op een krantje met losse onderwerpen. Ze schrijven dus in hoofdzaak over dingen die hen bezighouden, zoals die twee daar over racisme.

VONK : *Dit krantje wordt hun door jullie aangekaart dus.*

Peter Du Chau : Dat gaat geraffineerder. We werken in de lessen maatschappelijke vorming rond het thema pers en media. Iedereen brengt een krant mee en we praten er wat over : wie leest wat ? Hoe zit een krant in mekaar ? Welke rubrieken zijn er ? Dan stellen wij voor om zelf een krantje te maken. Meestal is er een groepje warm te krijgen ; we bombarderen die meteen tot redactieploeg. We spreken af welke rubrieken we zullen opnemen. En dan is het hek van de dam. De meest gemotiveerden willen wel wat schrijven voor het krantje. Er wordt ook gretig geëxperimenteerd met lay-out : lettertypes, lijnen, ... Het eindprodukt oogt goed.

VONK : *Wat is de taak van de redactie ?*

Peter Du Chau : Ze zorgen er in de eerste plaats voor dat het krantje genoeg teksten bevat. Bovendien beoordelen ze, samen met één van de begeleiders, de eerste versie van de teksten. Onze taak bestaat er dan in erover te waken dat ze niet verbeteren om te verbeteren, want mekaar bekritisieren doen ze 't liefst. We leren hun in de eerste plaats naar de inhoud te kijken : Wat staat erin ? Begrijp ik alles wel goed ? Kan ik de draad volgen ? Op die manier trachten we hen ook kritischer te leren lezen.

Ons eerste doel is hun communicatievaardigheid te verbeteren. Ze moeten zich accuraat, genuanceerd en persoonlijk leren uitdrukken. En dat is voor deze mensen heel moeilijk. Vaak ontstaan er helse ruzies die op een misverstand berusten, gewoonweg omdat ze hun gedachten en gevoelens niet precies genoeg onder woorden brengen. Inhoudelijke opmerkingen vanwege de redactie worden dan doorgespeeld aan de schrijver, die zijn tekst herwerkt. Spelfouten (ik noem ze meestal 'tikfouten') worden door de redactie zelf verbeterd.

VONK : *Voelt die redactie zich dan niet superieur t.o.v. de anderen ?*

Peter Du Chau : Jazeker. Daarom wisselt die per krantje. We maken vier krantjes tijdens een cursus van twintig weken, telkens met een ander redaktieteam.

VONK : *Met welke vragen komen ze naar jullie ?*

Peter Du Chau : In het begin zijn die uiteraard van technische aard, zo van "Ik heb op die knop gedrukt en mijn tekst is helemaal weg." Bovendien stellen ze ontzettend veel vragen over spelling, waarschijnlijk omdat daar vroeger op school altijd op gehamerd werd. We verwijzen dan naar een woordenboek. In een volgend stadium komen ze meteen hun tekst brengen en vragen ons oordeel.

VONK : *Hoe beoordeel je die teksten dan ?*

Peter Du Chau : Zoals ik al zei, kijken we in eerste instantie naar de accuraatheid waarmee ze zich uitdrukken. Een boodschap die niet duidelijk overkomt, moeten ze herschrijven. Voor het uiteindelijke resultaat moet je je normen differentiëren. Aan een anderstalige b.v. stel je niet zulke hoge eisen.

Het eindprodukt moet voor ons niet perfect zijn. In andere projecten mag in een krantje geen spelfout meer voorkomen, omdat de RVA-leiding dan zou kunnen denken dat de cursisten niks bijgeleerd hebben. Wij tillen daar niet zo zwaar aan. De rode balpen schrikt hen immers af en wij willen vooral stimuleren. Wel wordt aan de hand van de schrijfproducten geremedieerd : de meest voorkomende fouten worden klassikaal behandeld, andere individueel.

VONK : *Schrijven ze altijd met z'n tweeën*

Peter Du Chau : Meestal wel, ja. Het voordeel hiervan is dat degene die schrijft onmiddellijk feed-back krijgt

van de andere, de eerste lezer.

De interactie tussen die twee schrijvers/lezers begeleidt het schrijfproces.

De volgende lezersgroep is de redactie en uiteindelijk leest de hele groep de tekst in het krantje. Om hen te stimuleren tot aandachtig lezen, lassen we een lezersvraag in, waarvan het antwoord in het krantje zelf staat. De winnaar krijgt een week gratis consumpties in de cafetaria. In de toekomst willen we de krantjes ook naar de andere projecten sturen om zo het lezerspubliek nog uit te breiden. Ook plannen we om met andere projecten samen een krantje te maken door diskettes uit te wisselen. De mogelijkheden van de tekstverwerker zijn legio.

Het komt erop aan dat de cursisten communicatief bezig zijn en wel in levensechte situaties met een reëel lezerspubliek voor ogen.

VONK : Wil je ook bereiken dat ze later nog eens de pen ter hand nemen ?

Peter Du Chau : Nee. De eerste doelstelling van deze projecten is hen in staat te stellen een hogere beroepsopleiding te volgen en daarna een job te vinden. Aan solliciteren, zowel mondeling als schriftelijk, besteden we dan ook ruim wat aandacht. Maar echt expressief schrijven kunnen we van deze mensen verder niet verwachten.

Tot slot zagen we nog een aantal cursisten aan het werk. Uit hun geanimeerde gesprekken blijkt het enthousiasme waarmee ze aan het schrijven zijn. Met trots laten ze teksten lezen die ze eerder samen schreven. Een lovenswaardig initiatief !

Marie-Anne Baert en Rita Rymenans,
Romeinse put 50, 2520 Edegem.